Coimisiún na Scrúduithe Stáit

An Ardteistiméireacht Fheidhmeach 2003

Oideachas Sóisialta

(100 marc)

Dé Céadaoin, 4 Meitheamh, 2003
Tráthnóna, 2.00 p.m. go 4.00 p.m.

Treoracha Ginearálta

1. Scríobh d'UIMHIR SCRÚDAITHE sa spás seo:

2. SCRÍOBH NA FREAGRAÍ AR FAD SA FHREAGARLEABHAR SEO.

TÁ TRÍ RANNÓG SA SCRÚDÚ SEO.

Roinn A: **Triail Éisteachta**
Caithfear gach ceist a fhreagairt.

Roinn B: **Freagra Gairid**
Caithfidh iarrthóirí 10 gceist a fhreagairt.

Roinn C: **Scríofa**
Caithfidh iarrthóirí ceist C1 a fhreagairt agus dhá cheist eile.

Don Fheitheoir amháin	*Don Scrúdaitheoir amháin*	
Centre Stamp	1. Iomlán na n-iomlán ag deireadh leathanaigh.	
	2. Suim iomlán na gceisteanna neamhcheadaithe.	
	3. Marc iomlán bronnta (1 lúide 2)	
	4. Bónas do fhreagairt trí Ghaeilge (má oireann).	
	5. Marc iomlán má tá bónas don Ghaeilge (3+4).	
	Nóta: Caithfidh an marc i líne 3 (nó líne 5 má tá bónas bronnta don Ghaeilge) a bheith cothrom leis an marc sa bhosca Mór-Iomlán sa scríbhinn.	

Rannóg A - **Triail Éisteachta** (30 nóiméad, 35 marc)

Cloisfidh tú taifeadadh de agallamh le beirt.
Tá dhá chuid san agallamh seo.

- An chéad chasadh: Cloisfidh tú an t-agallamh uile.
- An dara casadh: Ní chloisfidh tú ach Cuid 1. Tabharfar deis duit freagra a thabhairt ar cheisteanna 1 go 5.
- An tríú casadh: Ní chloisfidh tú ach Cuid 2. Tabharfar deis duit freagra a thabhairt ar cheisteanna 6 go 9.
- An ceathrú casadh: Cloisfidh tú an t-agallamh uile. Ba chóir duit freagra a thabhairt ar cheist 10 ansin, a labharfar ar an téip.

Is féidir an spás seo a úsáid le haghaidh nótaí.

FREAGAIR GACH CEIST

Nuair a bheidh Cuid 1 cloiste agat don dara huair, beidh deis agat ceisteanna 1 go 5 a fhreagairt.

1. *(a)* Cén aois a bhí ag Lára nuair a d'fhág sí an baile? (1 mharc)

____

(b) Cén fáth ar fhág sí an baile? (2 mharc)

____

2. Liostaigh **trí** háit inar chodail sí. (3 mharc)

1. ____

2. ____

3. ____

3. Cérbh í an ghné ba mheasa de bheith gan dídean (baile) do Lára, dar leat? Mínigh do fhreagra. (4 mharc)

____

____

____

____

4. Ainmnigh an eagraíocht a chuidigh le Lára. (1 mharc)

____

5. Cad a bhí i gceist ag Lára, dar leat, nuair a dúirt sí *"D'fhulaing gach duine dínn de bharr na droch-íde a thug sé dúinn"*. (4 mharc)

____

____

____

____

Nuair a bheidh Cuid 2 cloiste agat don dara huair, beidh deis agat ceisteanna 6 go 9 a fhreagairt.

6. Dar le Máire Ní Mhurchú, cén t-aoisghrúpa lena mbaineann an chuid is mó de na daoine óga atá gan dídean (baile)? (1 mharc)

____

7. Liostaigh trí chontúirt a bhíonn os comhair na ndaoine óga seo. (3 mharc)

1. ____
2. ____
3. ____

8. Déan cur síos ar **thrí** chúis a bhfágann daoine óga an baile. (6 mharc)

1. ____

____

2. ____

____

3. ____

____

9. Ainmnigh trí cinn de Chearta Daonna a choinnítear ó dhaoine gan dídean. (6 mharc)

1. ____

____

2. ____

____

3. ____

____

Nuair a bheidh an téip cloiste agat don tríú huair, freagair ceist 10, a labharfar ar an téip.

10. Beidh an cheist seo léite amach ar an téipthaifeadán. Freagair, le do thoil, sa spás thíos:
(4 mharc)

Rannóg B - **Ceisteanna Ilrogha** (20 marc)

CAITHFIDH TÚ TABHAIRT FAOI **10** GCEIST AS **15**.

Tá 2 mharc ag dul do gach ceist.

Cuir tic ✔ sa bhosca ceart do gach ceist.

1. Is samplaí de cén sórt cumarsáide iad frásanna ar nós iad seo a leanas:

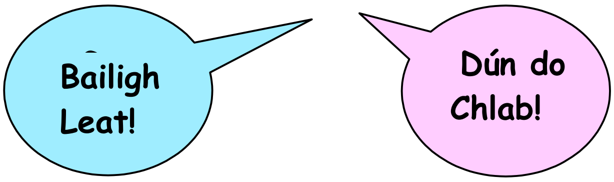

Ceannasach ☐ Ionsaitheach ☐ Fulangach ☐

2. Tá na hÚdaráis Áitiúla faoi mhaoirseacht ag cén tAire?

An tAire Imshaoil ☐

An tAire Airgeadais ☐

An tAire Oideachais agus Eolaíochta ☐

3. Cé acu díobh seo a leanas **nach** raibh ina Uachtarán ar Éirinn?

Máire Mhic Róibín (Mary Robinson) ☐

Dúghlas de Híde (Doughlas Hyde) ☐

Seárlas Ó hEachaigh (Charles Haughey) ☐

4. Ní féidir le bean thorrach a bhfuil SEIF (AIDS) uirthi HIV a thabhairt dá páiste gan bhreith.

Fíor ☐ Bréagach ☐

5. I bpolaitíocht na hÉireann seasann na litreacha PR do:

Public Representative
Ionadaí Pobail ☐ Proportional Representation
Ionadaíocht Chionmhar ☐ Parliamentary Rule
Riail Pharlaiminte ☐

6. Cuireann an tAire Airgeadais an Buiséad Náisiúnta i láthair gach bliain i:

Mí Aibreáin ☐ Mí Iúil ☐ Mí na Nollag ☐

7. Ní bhíonn gá le cead pleanála más maith leat:

Teach a Thógáil ☐ Fuinneoga a Athrú ☐ Úsáid Fhoirgnimh a Athrú ☐

8. Is sampla de cén sórt graif é an graf thíos?

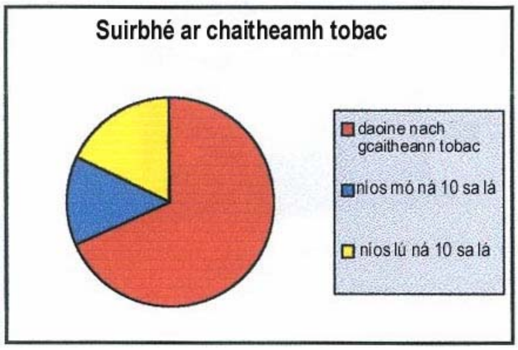

Barraghraf ☐ Píchairt ☐ Línechairt ☐

9. Cad a thugtar ar an bpionós nuair is é an bás an pionós?

Pionós an Bháis ☐ Pionós Corpartha ☐

10. De ghnáth bíonn naíonáin a shaolaítear do bhean a chaitheann tobac níos lú.

Fíor ☐ Bréagach ☐

11. Cé acu de na cuntais seo a leanas a mbíonn seicleabhar i gceist leis?

Cuntas Reatha ☐ Cuntas Taisce ☐

12. Tugtar ar cháin rialtais nach mór a íoc ar theach athdhíolta a cheannach:

Maoiniú Idirlinne ☐ Dleacht Stampála ☐ Home Buyers Tax ☐

13. Cén bhliain a chuaigh Éire isteach san A.E.?

1963 ☐ 1973 ☐ 1983 ☐

14. Is féidir leis an iomarca alcóil a chaitear go rialta a bheith ina chúis leis an titeamas (eipileipse).

Fíor ☐ Bréagach ☐

15. Tugann daonáireamh eolas faoi:

Daonra ☐ Sóláthar Fuinnimh ☐ Polaitíocht ☐

Rannóg C (45 marc)

Caithfidh tú **Ceist C1** a fhreagairt agus **dhá** cheist as C2, C3 agus C4.

Ceist C1: Oideachas Sóisialta agus Sláinte (15 marc)

1. Léigh an tuarascáil seo agus ansin freagair na ceisteanna a leanas:

> **Ω AN PREAS LAETHÚIL Ω**
>
> Iml. 37 Dé Luain 20 Eanáir 2003
>
> **ÉILEAMH NÍOS MÓ AR CHOMHAIRLEOIREACHT PHÓSTA**
>
> Tuarascáil le: Sue Russell
>
> Tá ardú suntasach tagtha ar líon na lánúineacha atá ag lorg comhairleoireachta le blianta beaga. Tá formhór na lánúineacha seo pósta le níos lú ná sé bliana.
> 'Is é an fhadhb is mó a fheictear atá os comhair go leor lánúineacha ná 'Bochtaineacht Ama". De bharr éilimh airgeadais níos mó ar lánúineacha bíonn ar go leor díobh uaireanta fada a chaitheamh i dtimpeallachtaí a chuireann an-strus orthu. Luaitear easpa cumarsáide go hard ar liosta na ndeacrachtaí pósta. Ar na foinsí eile deacrachtaí tá foréigean, mídhílseacht agus mí-úsáid alcóil.

(a) *" Is é an fhadhb is mó a fheictear atá os comhair go leor lánúineacha ná 'Bochtaineacht Ama'."*
Mínigh i d'fhocail féin cad is ciall le 'bochtaineacht ama'. (3 mharc)

___

___

___

___

(b) Is bealach dearfach í an chomhairleoireacht chun déileáil le deacrachtaí gaoil.
Mínigh cé acu an n-aontaíonn tú nó nach n-aontaíonn tú leis an ráiteas seo. (2 mharc)

___

___

___

___

(c) Mínigh bealach amháin eile chun déileáil le coinbhliocht. (2 mharc)

___

___

___

___

2. Féach go cúramach ar an cartún thíos.

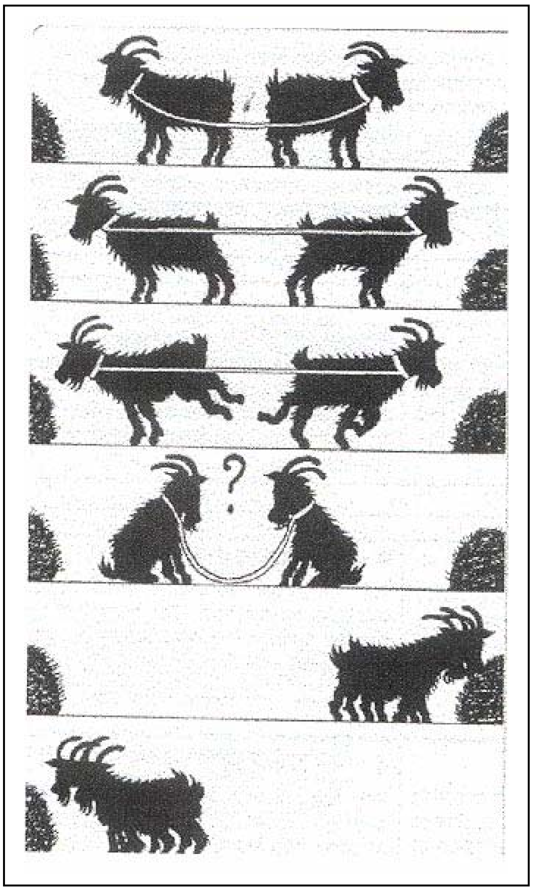

Cad is dóigh leat atá an cartún ag iarraidh a insint dúinn faoi chúrsaí gaoil? (3 mharc)

3.

AN tACHT SLÁINTE POIBLÍ TOBAC

CIALLAÍONN NA DLÍTHE NUA FAOI DHÍOLACHÁIN TOBAC NACH MBEIDH:

- ***AON FHÓGRAÍOCHT TOITÍNÍ NÁ TOBAC I SIOPAÍ.***
- ***AON TAISPEÁNTAS FEICEÁLACH DE THOITÍNÍ NÁ TOBAC I GCÁSANNA I SIOPAÍ***
- ***COSC AR DHÍOLACHÁN PAICÉAD DE 10 DTOITÍN.***
- ***TUILLEADH TEORANNA AR ÁITEANNA INA GCEADAÍTEAR TOBAC A CHAITHEAMH.***

In ainneoin rabhadh sláinte agus dlíthe nua leanann go leor daoine de bheith ag caitheamh tobac.
Mínigh cúis **amháin**, dar leat, a roghnaíonn daoine óga tobac a chaitheamh. (2 mharc)

4. Caitheann thart ar 90% de na daoine le hailse scamhóg tobac. Mínigh contúirt **amháin** eile do dhaoine a chaitheann tobac. (3 mharc)

CAITHFIDH TÚ **DHÁ** CHEIST AS NA TRÍ CHEIST SEO A LEANAS A FHREAGAIRT.

Ceist C2: Mo Phobal (15 marc)

S.N.Pól Naofa

A Dhuine Uasail,

Mar chathaoirleach ar bhord bainistíochta Scoil Náisiúnta Phól Naofa, táim ag scríobh chugat chun ár n-imní a chur in iúl duit mar gheall ar an dump dramhaíola atá beartaithe nach mbeidh ach 500 méadar ónár scoil.

Creidimid go dtarraingeoidh an dump seo freancaigh a thabha galar.
Cruthóidh an méid breise tráchta ar ár mbóithre tuilleadh t i tráchta. Truailleoidh na bolaithe láidre gránna agus na g nimhneacha a
bheidh ann go seasta an t-aer a chaithfidh ár gcuid páistí Chomh
maith leis sin tá an chontúirt don uisce faoi thalamh agus ithir a
d'fhéadfadh a bheith ann nuair a shileann na ceimicí faoin Lena
chois sin tá an dochar ollmhór a dhéanfaidh an dump seo d'á nádúrtha an cheantair.

Mar gheall air seo go léir impímid ort stop a chur le suíomh an dump seo atá beartaithe.

Le dea-ghuí,

1. Scríobhadh an litir seo do cén eagraíocht? (1 mharc)

____

2. Ainmnigh trí chontúirt a d'fhéadfadh an dump dramhaíola a tharraingt ar an gceantar (3 mharc)

1. ____
2. ____
3. ____

3. Tá na hÚdaráis Áitiúla (Comhairlí Contae agus Bardais) freagrach as an timpeallacht i do cheantar. Déan cur síos ar dhá sheirbhís eile a chuireann siad ar fáil. (4 mharc)

1. ____

____

2. ____

____

4. Ainmnigh **dhá** eagraíocht a bhíonn ag obair ar son daoine óga i do cheantar agus mínigh cad a dhéanann siad.

(4 mharc)

1. ____

____

____

2. ____

____

____

5. Fadó dúradh leis an gcine daonna:

Caith go maith leis an talamh; níor thug do thuismitheoirí duit é;
tá sé ar iasacht agat ó do pháistí.

Seanfhocal Indiach

TA DUALGAS AR GACH DUINE AN TIMPEALLACHT A CHOSAINT.

Dréacht-Dhearbhú na Timpeallachta (1994)

Liostaigh **trí** shlí inar féidir leat cabhrú leis an timpeallacht i do cheantar a chosaint.

(3 mharc)

1. ____

____

2. ____

____

3. ____

____

Ceist C3: Ceisteanna Comhaimseartha (15 marc)

1. Is iad seo na príomhpháirtithe polaitíochta i bPoblacht na hÉireann.

Roghnaigh **trí** pháirtí polaitíochta dhifriúla agus ainmnigh T.D ó **gach** ceann díobh.
(3 mharc)

Páirtí Polaitíochta	**T.D.**
1.	
2.	
3.	

2. Tá ocht gcúirt dlí in Éirinn. Ainmnigh aon **dá** cheann agus mínigh conas a fheidhmíonn siad.
(4 mharc)

1. Ainm: ____

____

____

2. Ainm: ____

____

____

3. *(a)* Maidir le ceist chomhaimseartha a bhfuil staidéar déanta agat uirthi, ainmnigh agus mínigh conas a d'fhéadfá úsáid a bhaint as cineál amháin de na meáin chun cabhrú leat i bhfeachtas agus tú ag tabhairt aghaidh ar an gceist seo. (3 mharc)

(b) Cén gníomh a rinne tu nó a d'fhéadfadh a bheith déanta agat chun cabhrú leis an gceist seo? (2 mharc)

4. Roghnaigh trí cinn de na heagraíochtaí thíos agus mínigh go hachomair cad a dhéanann siad. (3 mharc)

1.

2.

3.

Ceist C4: Ag dul i mbun Dualgas (15 marc)

Tá Leabhar Cíosa riachtanach de réir dlí. Liostaigh **trí** phíosa eolais a chaithfidh a bheith san áireamh i Leabhar Cíosa. (3 mharc)

1. ____________________

2. ____________________

3. ____________________

2. Liostaigh **dhá** fhoinse eolais a bhaineann le cóiríocht a thógáil ar cíos. (2 mharc)

1. ____________________

2. ____________________

3. Imlínigh dhá shlí ina bhfuil difríocht idir Comhar Chreidmheasa agus institiúidí airgeadais eile. (4 mharc)

1. ____________________

____

____

2. ____________________

____

____

4. Mínigh conas a oibríonn ceann amháin de na cártaí seo a leanas: (2 mharc)

(a) Cárta Creidmheasa *(b)* Cárta Laser *(c)* Seic-chárta Ráthaithe

Ainm an Chárta: ____

Conas a oibríonn sé: ____

____

____

5. Líon na bearnaí: (4 mharc)

Chun go bhfaighidh sé morgáiste caithfidh duine a bheith ____________ bliana d'aois. Is féidir morgáistí a fháil ó ________________________________ . Ní féidir leat níos mó ná _____________ faoin gcéad de luach na maoine a thógáil ar cíos. Is costas eile a bhaineann le teach a cheannach ná

____

____

____

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Don Scrúdaitheoir amháin

		Marc
Roinn A		
Roinn B		
Roinn C	C1	
	C2	
	C3	
	C4	
IOMLÁN		